

Квас В. О., аспірант
Науковий керівник: **Будякова О. Ю.,**
к.е.н., доцент кафедри смарт-економіки,
Київський національний університет технологій та дизайну,
м. Київ, Україна

ПЕНСІЙНА РЕФОРМА ЯК ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ДОСЯГНЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сутність глобальної фінансово-економічної кризи: крах «фінансіалізації» економіки – засоби накопичення, за яким прибуток все більше отримується через фінансову діяльність, а не через торгівлю чи виробництво товарів. Основна ознака кризи: перетворення грошей у боргові розписки, за якими настає дефолт [1, с. 4].

Після потужного економічного відновлення у 2021 р. настав шок від війни росії в Україні та її широкомасштабних наслідків – світове зростання у 2022 р. впало майже вдвічі, з 6,1% до 3,4%. Зростання світової економіки, прогнозоване на 2023 р. та 2024 р. (як і фактичний результат 2022 р.), нижче за історичний середньорічний показник у 3,8% на відрізок з 2000 р. по 2019 р.

Головний наслідок кризи: макроекономічний дисбаланс – сплющення обсягу світового ВВП при зменшенні споживання та заморожуванні перетворення заощаджень в інвестиції. Інвестиційний бізнес базується на позитивному очікуванні інвесторів щодо одержання капітального (від зростання вартості інвестованого капіталу) та процентного доходу при певному рівні ризику. Криза безпосередньо вплинула на інвестиційний бізнес у всьому світі: 1) інвестори недооцінили ризики, понесли великі втрати і будуть довго знаходитись у шоковому стані; 2) зруйнована індустрія інвестиційних банків, ймовірно виникнуть нові форми організації інвестиційного бізнесу; 3) спекулятивна складова інвестиційного бізнесу перестала сприйматись як атрибут ринкової економіки, що викличе посилення впливу органів державного регулювання на обмеження арбітражних операцій аж до повної заборони.

Український інвестиційний бізнес через індустрію компаній з управління активами розвивався за наступними основними напрямками: 1) венчурне інвестування; 2) інвестування коштів, залучених від фізичних осіб в акції, облігації та банківські депозити; 3) інвестування пенсійних коштів.

Через кризу кожний напрям зазнав суттєвих втрат. Венчурне інвестування через облігаційні та інші схеми втрачає позиції через падіння ринку нерухомості. Фізичних осіб можна вилучити із числа перспективних інвесторів. Приплив пенсійних внесків від корпорацій на користь робітників суттєво зменшиться. В умовах глобальної фінансово-економічної кризи, закінчення якої не можна чітко спрогнозувати, перед інвестиційним бізнесом України постає проблема виживання. Спільними зусиллями з органами влади потрібно виробити нову парадигму існування інвестиційного бізнесу як сфери надання інвестиційних послуг для задоволення потреб держави, компаній реального сектору економіки та домашніх господарств [1, с. 5].

Однією з такої інвестиційної послуги є провадження пенсійної реформи. Накопичувальні пенсії стануть як соціальним заходом так і джерелом довгих грошей для промисловості України. Пенсійна система України на сьогодні знаходиться в стані стагнації і той дохід, який вона може надати сучасним пенсіонерам, не може забезпечити пенсіонерів необхідним доходом для підтримання гідного рівня життя. На сьогодні ні підвищення пенсійного віку, ні збільшення стажу не вирішить проблему дефіциту Пенсійного фонду. Проведення пенсійної реформи дозволить вирішити три групи основних управлінських завдань: (1) фінансово-економічні; (2) кадрові; (3) соціальні.

1. Фінансово-економічні проблеми. Участь у недержавних пенсійних фондах (далі - НПФ) дає можливість оптимізувати:

- витрати роботодавця на сплату податку на прибуток, а також витрати працівника на сплату податку з доходів фізичних осіб;
- соціальні нарахування до фонду оплати праці;
- співвідношення грошових і пенсійних виплат на користь працівника з максимальними вигодами для працівника та роботодавця. Крім того, виникає можливість часткового рефінансування підприємства за рахунок внесків,

зроблених до пенсійних фондів не тільки роботодавцем, а й самим працівником, а також за рахунок частини інвестиційного доходу НПФ. Водночас, зростають можливості широкого доступу роботодавців до фінансових ресурсів, накопичених в інших пенсійних фондах і в системі недержавного пенсійного забезпечення в цілому.

2. Кадрові питання. Участь у пенсійних схемах дає можливість:

- закріпити найкращі кадри на даному виробництві;
- створити привабливіші матеріальні та соціальні умови для висококваліфікованих спеціалістів, зокрема захист від конкурентів;
- стимулювати омолодження кадрів, зокрема завдяки виплатам гідних пенсій особам пенсійного віку. Спільна участь у добровільному пенсійному забезпеченні – конкретна тема конструктивного діалогу та співробітництва роботодавців із профспілками.

3. Соціальні завдання. Перерахування роботодавцем внесків на користь своїх працівників забезпечує:

- створення членам трудового колективу додаткового джерела пенсійного забезпечення;
- випереджувальне зростання сукупного доходу працівників підприємства (оплата праці плюс пенсійні внески) порівняно з умовами оплати праці в інших роботодавців;
- зниження рівня оподаткування сукупного доходу фізичних осіб. При цьому не виключена можливість прискореного формування пенсійних накопичень особами передпенсійного віку шляхом встановлення завищених нормативів відрахування пенсійних внесків на користь представників старшого покоління та ветеранів підприємства.

Література

1. Москвін С. Вплив глобальної фінансово-економічної кризи на інвестиційний бізнес в Україні. *Управління активами в умовах кризи: досвід та перспективи*: матеріали наук.-практ. конф., 17 лют. 2009 р. Київ, 2009. С. 4-5.